

Rétt er, að sveitarstjórnir hlutaðeigandi hreppa geri með sér samning til tiltekins tíma um bætur fyrir áganginn eftir ástæðum á hverjum stað. Greiðast slík 77
11. júl
uslagjöld af hlutaðeigandi fjallskiladeild.

9. gr.

Eftir að hreppsnefnd hefur ákveðið að vorsmölun sé lokið og til fyrstu gangna má enginn smala afrétt né gera afréttarpeningi ónæði, nema með leyfi hreppsnefndar.

10. gr.

Rétt er þeim, sem verður fyrir ágangi á engjum sínum af sumargöngufé, að kæra það fyrir hreppsnefnd og getur hann skotið máli sínu til fullnaðarúrskurðar sýslunefndar, ef ekki næst samkomulag.

11. gr.

Eigi má eigandi eða umráðamaður lands, sem notað er til sumargöngu, taka sauðfé eða annan búpening í land sitt af mönnum, sem heimili eiga utan hrepps, nema með samþykki hreppsnefndar, þar sem landið liggur. Þetta á þó eigi við þar sem fjallskiladeild nær til tveggja hreppa eða fleiri.

Ekki hefur eigandi lands, er liggur innan takmarka sýslufélagsins, sé hann hann búsettur utan þess, rétt til að nota það til upprekstrar, nema samþykki sveitarstjórnar, þar sem landið liggur, komi til.

Telji hreppsnefnd, að of mörgu fé sé sleppt til sumargöngu í þau lönd, sem að hreppsmörkum liggja, getur hún krafizt ítölu, samkvæmt ákvæðum ítölulaga.

III. KAFLI

Fjárréttir.

12. gr.

Fjárréttir skiptast í aðalréttir og aukaréttir.

Aðalréttir eru nú:

Miðvíkurrétt við Vikurskarð, Gljúfrárrétt í Höfðahverfi, Lokastaðarétt, Dælisrétt og Tungurétt hjá Illugastöðum í Fnjóskadal, Nausteyrarrétt á Flateyjardal, Fellsrétt í Kinn, Litlutungurétt, Fótarrétt og Viðikersrétt í Bárðardal, Baldurheimsrétt og Reykjahlíðarrétt í Mývatnssveit, Hallbjarnarstaðarétt í Reykjadal, Hraunsrétt í Aðaldal, Skógarrétt í Reykjahverfi, Tungugerðisrétt á Tjörnesi og Húsavíkurrétt.

Hver aukarétt heyrir undir einhverja aðalrétt. Á aukarétt skal rétta fyrr en á aðalrétt þeirri, er aukaréttin heyrir undir, enda gangi úrtíningsfé þaðan til aðalréttar og dragist þar upp.

13. gr.

Skýlt er hverri fjallskiladeild að annast byggingu og viðhald nauðsynlegra rétta á sínu svæði. Skulu fjáreigendur, sem sókn eiga til réttar, sjá sér þar fyrir nægilegu dilkrúmi á sinn kostnað, og hlíta samþykktum fjallskiladeildar um gerð þeirra, ef um nýbyggingu réttar er að ræða. Sama gildir um aðrar fjallskiladeildir, sem fjár geta átt von á réttinni.

Kostnað af byggingu almennings og geymslurúms ber fjallskiladeildin.

14. gr.

Nú þykir þörf að fjölga fjárréttum, eða færa gamla rétt á annan hentugri stað, og skal þá hreppsnefnd sú eða hreppsnefndir, er hlut eiga að máli, bera málið undir atkvæði búenda í fjallskiladeildinni á almennum fundi.

Sé um aukarétt að ræða, ræður meiri hluti atkvæða málinu til fullnaðarlykta, en um aðalrétt þarf samþykki sýslunefndar til þess, að ákvörðun sé gild.

77

15. gr.

11. júlí

Skyldur er hver landeigandi að leggja til land undir rétt, þó ekki tún eða engi. Valdi réttarbygging grasnámi eða jarðusla, skal bæta það landeiganda, ef krafizt er, eftir mati tveggja óvilhallra manna, er dómkvaddir séu af sýslumanni.

Endurgjald til jarðeiganda, sem og kostnaður af matsgerðinni, telst með bygg-ingarkostnaði réttarinnar.

IV. KAFLI

Smölun til rúnings.

16. gr.

Allir þeir, sem jörð hafa til ábúðar, eru skyldir til að smala lönd sín á vorin eftir því, sem hreppsnefnd ákveður. Nú er jörð í eyði og enginn ákveðinn notandi að henni, ber þá fjallskiladeildinni að hlutast til um, að landið sé smalað til rúnings, ef þörf telst til og á kostnað landeiganda, eða taka ákvörðun um, hvernig kostnaður af smöl-uninni sé borinn uppi. Sama gildir um smölun afréttar, ef fé rennur þangað fyrir rúning.

17. gr.

Hreppsnefnd hefur vald til að ákveða hvenær vorsmölun skuli fara fram. Ókunnugt fé, sem þá kemur fyrir, og eigendur ráðstafa ekki sjálfir, ber finnanda að rýja, ef unnt er, og einnig marka unglömb. Skal hann gera eigendum aðvart um ullina, og gera grein fyrir mörkum á lömbum. Þóknun fyrir rúning má nema alla að andvirði helmings ullarinnar.

V. KAFLI

Hreinsun heimalanda.

18. gr.

Hver búandi er skyldur að hreinsa heimaland sitt á hverju hausti í sambandi við almenn fjallskil og eftir nánari fyrirmælum hreppsnefndar. Heimilt er hreppsnefnd að meta smölun þeirra til fyrstu réttar, og reikna sem framlag til fjallskila vinnu þá, sem lögð er til smölunarinnar. Rekstur til réttar reiknast með fjallskilum.

Hreppsnefnd getur skipað fyrir um almenna hreinsun heimalanda á haustin, hvenær sem henni þykir nauðsynlegt.

19. gr.

Nú liggja heimalönd tveggja eða fleiri hreppa saman, og skulu hlutaðeigandi hreppsnefndir koma sér saman um, hvernig hreinsuninni skal hagað á því svæði.

20. gr.

Hver búandi er skyldur að hirða fé það, er finnst í heimalöndum, eftir að al-mennum fjallskilum er lokið, og greiða fyrir því, að það komist til réttra eigenda, samkvæmt reglum er hreppsnefnd setur.

VI. KAFLI

Göngur og réttir.

21. gr.

Hver sem á sauðkindur eða geitfé ber að telja fram við hreppsnefnd fyrir 1. ágúst ár hvert allt sitt fé og gera fjallskil fyrir það á þann hátt sem hún ákveður. Skyldur er hver húsráðandi að inna fjallskil af hendi fyrir heimilisfólk sitt.